

József, az álmofejtés mestere

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 37; 38; 39; 40:1-41:36;
Máté 20:26-27; Apostolok cselekedetei 7:9

„Ezt mondták egymásnak: Nézzétek, ott jön az álomlátó” (1Móz 37:19, RÚF)!

Mózes első könyvének utolsó szakasza József történetéről szól, attól kezdve, hogy Kánaánban az első álmát látta (1Móz 37:1-11) Egyiptomban bekövetkezett haláláig (1Móz 50:26). József valójában az összes többi pátriárkánál hosszabb részt foglal el Mózes első könyvében. Ő csak az egyike Jákób fiainak, de Mózes első könyve nagy pátriárkaként mutatja be, hasonlóan Ábrahámhoz, Izsákhhoz és Jákóbbhoz.

Amint majd látni fogjuk, József élete két fontos teológiai igazságot állít előtérbe: először is, Isten teljesíti az ígéreteit, másodsor pedig képes a rosszat jóra fordítani.

E heti tanulmányunkban József életének korai szakaszára összpontosítunk. Ő Jákób kedvenc fia, akit a *ba'al hahalomot*, az „álomlátó” (1Móz 37:19) gúnynévvel illetnek, ami szó szerint azt jelenti, hogy „az álmok mestere”. Ez arra utal, hogy értett az álmokhoz. Igen jól illik rá ez a cím, hiszen nemcsak kapott prófétai álmokat, amelyeket megértett és magyarázott is, hanem azok be is teljesedtek az életében.

Ezekben a fejezetekben majd ismét azt látjuk, hogy Isten gondviselése biztos, még az emberi szív gonoszsága, kegyetlensége ellenére is.

CSALÁDI GONDOK

Jákób végül letelepedett azon a földön. Izsák még csak „jövevény” volt, a szöveg szerint ő viszont már „*azon a földön lakott*” (1Móz 37:1, ÚRK). Ám a letelepedésekor elkezdődtek a bajok, ekkor a családon belül. A harcok nem a föld vagy a kutak használata miatt robbantak ki, főként lelki természetűek voltak.

1Móz 37:1-11 szakasza szerint milyen családi felállás miatt gyűlöltek annyira Józsefet a bátyjai?

Tudjuk, hogy Jákób idősebb korában született fia, József különleges kapcsolatban volt az apjával, aki „*minden fiánál jobban szerette*” (1Móz 37:3, ÚRK), ráadásul „*egy tarka ruhát csináltatott neki*” (1Móz 37:3, RÚF), fejedelmi öltözetet (2Sám 13:18), ez sejtette titkos szándékát, hogy elsőszülötti státuszt akar adni Józsefnek, Ráhel első fiának.

A jövőben tényleg valóra válik Jákób vágya, mert József végül elnyeri az elsőszülött jogait (1Krón 5:2). Nem csoda tehát, hogy a testvérei annyira gyűlöltek a fiút, képtelenek voltak békésen elbeszélgetni vele, egy jó szavuk sem volt hozzá (1Móz 37:4).

Ráadásul József beszámolt apjának a bátyjai helytelen viselkedéséről (1Móz 37:2), és az árulkodókat senki nem szereti.

Amikor pedig József elmesélte nekik az álmát, ami arra utalt, hogy Isten majd a testvéreinél magasabb pozícióba helyezi őt és meg fognak hajolni előtte, még jobban meggyűlöltek. Az álom megismétlődése (lásd 1Móz 41:32) tovább erősíti az üzenet prófétai hitelességét. Jákób ugyan nyilvánosan megdorgálta a fiát (1Móz 37:10), de megőrizte az emlékezetében ezt az esetet, elgondolkodott a jelentésén és várta a teljeseését (1Móz 37:11). A szíve mélyén talán arra gondolt, hogy mégiscsak lehet valami ezekben az álmokban. Igaza lett, bár akkor még sok mindent nem tudhatott.

Olvassuk el Mt 20:26-27 verseit! Milyen kulcsfontosságú elv mutatkozik itt meg? Hogyan juthatunk el oda, hogy ez a tanítás megvalósuljon az életünkben?

TÁMADÁS JÓZSEF ELLEN

Borzalmas események következtek, amelyekre azonban akár számítani is lehetett. Amikor valaki ilyen szoros kapcsolatban, sőt rokonságban áll azal, akit gyűlöl, az előbb-utóbb elkerülhetetlenül csak bajhoz vezethet, és így is történt.

Olvassuk el 1Móz 37:12-36 szakaszát! Ezek szerint mennyire lehet veszélyes és gonosz az ember bűnöktől meg nem tisztult szíve? Mi mindenre vihet rá bárkit ez az állapot?

A testvérei gyűlölték Józsefet, mert irigykedtek rá, mivel Isten kedvelte őt (ApCsel 7:9). Az események láncolatában minden lépésnél meg is nyilvánult az Úr jóindulata iránta. József nem találja a testvéreit, de találkozik egy férfivel, aki útbaigazítja (1Móz 37:15). Amikor a bátyjai a meggyilkolását tervezik, Rúben közbelép, javasolja, hogy inkább dobják a fiút egy kútba (1Móz 37:20-22). Nehéz még elképzelni is ilyen fokú gyűlöletet, kiváltképp egy családtag iránt! Hogyan lehettek ennyire kegyetlenek ezek a fiatalok? Nem gondoltak rá, még egy pillanatig sem, hogyan hat ez majd az apjukra? Bármennyi sértettséget is dédelgettek magukban az apjuk iránt, amiért kivételezett Józseffel, nem lehet mentséget találni arra, hogy képesek voltak ezt tenni a testvérükkel. Az emberi gonoszság iszonyatos megnyilvánulása volt.

„De némelyikük nyugtalan volt. Nem érezték a bosszújuktól várt elégedettséget. Nemsokára utazókat láttak közeledni. Ismaelita karaván volt. A Jordánon túlról jöttek fűszerekkel és egyéb áruval, és útban voltak Egyiptom felé. Júda most azt javasolta, hogy ne hagyják öccsüket meghalni, hanem adják el ezeknek a pogány kereskedőknek. Így elkerül útjukból, de tiszták maradnak véréből” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 170. o.).

Bedobták Józsefet a kútba, de azt tervezték, hogy majd később megölik. Arra haladt egy karaván, ezért Júda azt javasolta a testvéreinek, hogy adják el nekik az öccsüket (1Móz 37:26-27). Tehát eladták Józsefet a midianitáknak (1Móz 37:28), akik azután Egyiptomban továbbadták valakinek (1Móz 37:36) - tulajdonképpen előkészítve jövőendő dicsőségét.

Miért különösen fontos Isten erejét kérni a rossz jellemtulajdonságok legyőzéséhez, mielőtt azok olyan tettekben mutatkoznának meg, amelyek elkövetését az ember addig el sem tudná képzelni magáról?

JÚDA ÉS TÁMÁR

Egyáltalán nem helytelen, hogy Támár története ide került. Időrendi sorrendben azután következik, hogy Józsefet eladták Egyiptomba (1Móz 38:1). Egybeesik ez azzal, hogy Júda otthagya a testvéreit, ami az összekülönbözésüket sejteti. Ezenkívül a szövegben több közös szó és motívum is található az előző fejezetben lévőkkel, mint ahogyan egyezik a teológiai tanulság is: egy gonosztett jóra fordul, sőt a megszabadulással is összefügg.

Olvassuk el 1Mózes 38. fejezetét! Hasonlítsuk össze Júda és a kánaáni Támár viselkedését! A kettő közül ki járt el igazabban? Miért?

Júda kánaáni nőt vesz feleségül (1Móz 38:2), akitől három fia születik: Ér, Ónán és Sélá. Elsőszülött fiának, Érnek szintén kánaáni nőt adott feleségül, hogy biztosítsa a nemzedékrendet. Ér és Ónán is gonosz volt, amiért Isten büntetése következtében meghaltak, Júda pedig megígérte Támárnak, hogy majd legkisebb fia, Sélá feleségül veszi.

Bizonyos idő múlva azonban úgy tűnt, hogy megfeledkezett az ígérteréről. Júda a felesége halála után vigasztalódni akart. Támár prostituáltként adta ki magát, hogy így kényszerítse rá az ígérete teljesítésére. Júdánál nem volt készpénz, hogy fizessen a nőnek, akit nem ismert fel, de megígérte, hogy később küld neki egy kecskét a nyájából.

Támár azonban ragaszkodott hozzá, hogy Júda azonnal adjon neki zálogot, a gyűrűjét, annak zsinórját és a botját. Az egyszeri együttlét alkalmával Támár teherbe esik. Később paráznasággal vádolják a nőt, mire ő bemutatja Júda gyűrűjét, a zsinórt és a botot. Júda megéri a helyzetet és elismeri a tettét.

Ez a fájdalmas története Pérec születésének, akinek a neve azt jelenti: „át-törés”. Jákóbbhoz hasonlóan ő is másodikként született, mégis első lett, és az üdvösség történelmében Dávid egyik őseként (Ruth 4:18-22), végeredményben pedig Jézus Krisztus felmenőjeként maradt fenn a neve. Mária, Jézus anyja (Mt 1:16) előtt Támár a négy nő egyike, akit Ráháb (Mt 1:5), Ruth (Mt 1:5) és Uriás felesége (Mt 1:6) követ Jézus nemzetségi táblázatában.

A történetből levonható egyik tanulság, hogy Isten kegyelemből mentette meg Támárt, a rosszból jót hozott ki, és Ő Jézus keresztye által meg fogja menteni népét. József bajait pedig felhasználja arra, hogy megmentse Jákóbot és a fiait.

JÓZSEF RABSZOLGA LESZ EGYIPTOMBAN

Most pedig vegyük fel ismét József történetének a fonalát, amit „megszakított” Támár esete! József „*a testőrök parancsnoka*” (1Móz 39:1, RÚF) házában dolgozik rabszolgaként, gazdája az uralkodó hivatalnokainak börtönét felügyeli (1Móz 40:3-4; 41:10-12).

Olvassuk el 1Mózes 39. fejezetét! József tehát Potifár keze alatt irányította a házat. Milyen tényezők vezettek a sikeréhez?

Józsefet majdnem azonnal szerencsés emberként jellemzik (1Móz 39:2-3). Annyira jól végezte a dolgát, az ura úgy megbízott benne, hogy „*mindenét, amije volt, kezére bízta*” (1Móz 39:4, ÚRK), „*háza felügyelőjévé tette*” (RÚF).

Józsefet azonban nem rontotta meg a siker. Amikor Potifár felesége felfigyelt rá és le akart feküdni vele, József félreérthetetlenül visszautasította. Inkább lemondott az állásáról és a biztonságáról is. „*Hogy követhetném hát el ezt a nagy gonoszsgot, és hogyan vétkeznék Isten ellen?*” (1Móz 39:9, ÚRK) – felelte. Az elutasítás miatt megszégyenült asszony hazudott a szolgálainak és a férjének, amikor azt állította, hogy József erőszakot akart tenni rajta. Emiatt Józsefet börtönbe vetették.

József azt tapasztalta ekkor, amin mindannyian keresztülmegyünk: az érzést, hogy Isten elhagyott, pedig még ekkor, ebben a nehéz időben is „*az ÚR Józseffel volt*” (1Móz 39:21, ÚRK).

Végeredményben az Úr cselekedete megnyilvánult abban, amelyen kapcsolata lett Józsefnek a börtönparancsnokkal. Isten ott is megáldotta Józsefet, mint Potifár házában. Nyilvánvalóan tehetséges ember volt, és noha rosszabb körülmények közé került, mint korábban (amikor rabszolga volt), igyekezett a legjobbat kihozni a helyzetéből. A szövegből világosan kiderül, hogy minden tehetségével együtt csakis Isten tette sikeressé. „*A börtönparancsnoknak nem kellett törődnie semmivel, ami rá volt bízva, mert az ÚR Józseffel volt, és eredményessé tette az ÚR, amihez hozzáfogott*” (1Móz 39:23, RÚF). Mennyire fontos észben tartani, hogy mindenki, aki tehetséges, „siker”, mindent Istentől kapott!

Olvassuk el 1Móz 39:7-12 verseit! Hogyan állt József ellen Potifár felesége közeledésének? Miért mondta konkrétan azt, hogy Isten elleni bűn lenne megtenni, amire az asszony kérte? Mit értett meg a bűn természetét és lényegét illetően?

A FÁRAÓ ÁLMAI

Olvassuk el 40:1–41:36 szakaszát! Mi a kapcsolat a fáraó álmai és a hivatalnokok álmai között? Mi a jelentősége ennek a párhuzamnak?

Továbbra is a gondviselés alakítja az eseményeket. A börtönben idővel Józsefre bízzák a foglyokat, akik közül ketten történetesen a fáraó korábbi hivatalnokai voltak, a főpohárnok és a főszűtmester (1Móz 41:9-11). Mindkettőjüket álmok nyugtalanították, nem értették azokat, mivel „*nincs, aki megfejtse*” (1Móz 40:8, ÚRK). József mindkettőjük álmát megfejti.

A két hivatalnok álmához hasonlóan a fáraó is két álmod lát, de senki nem tudja megmagyarázni azokat (1Móz 41:1-8). A gondviselésnek köszönhető, hogy a főpohárnoknak akkor eszébe jut József, akit a fáraó figyelmébe ajánl (1Móz 41:9-13).

Az előző álmokkal szintén párhuzamos, hogy a fáraót is nyugtalanítják a látottak, mint a hivatalnokait, és ő szintén elmondja az álmát (1Móz 41:14-24), József pedig mindkettőt megfejti. A hivatalnokok álmához hasonlóan a fáraó álmaiban is a szimbólumok párhuzamai figyelhetők meg: kétszer hét tehén (kövér és sovány), valamint kétszer hét gabonafej (telt és száraz), amelyek jó és rossz évek sorozatát jelképezik. A hét tehén párhuzamos a hét gabonafejvel, ugyanazt az üzenetet ismétlik meg, ami az álmok isteni eredetéről tanúskodik, így történt József álmai esetében is (1Móz 41:32; vö. 37:9).

József megmagyarázza a fáraónak az álom jelentését, ugyanakkor határozottan a tudomására hozza, hogy Isten, *Elohim* mutatta meg a fáraónak azt, amit majd tenni fog (1Móz 41:25, 28). Az uralkodó nyilván megértette az üzenetet, mert elhatározta, hogy kinevez valakit az ország vezetésére, amit így indokolt meg: „*Mivel Isten mindezt neked jelentette ki, nincs hozzád fogható értelmes és bölcs ember. Te légy az én házam gondviselője, és minden népem a te szavadra hallgasson*” (1Móz 41:39-40, ÚRK).

Lenyűgöző! Istennek köszönhetően József először Potifár házában vezetője, azután a börtön vezetője, majd pedig egész Egyiptom ura lesz. Magával ragadó történet! Még az elkésérítőnek tűnő körülmények között is megmutatkozik Isten gondviselése.

Hogyan tanulhatunk meg még akkor is bízni Istenben, az ígéreteibe kapaszkodni, amikor az események egyáltalán nem tűnnek gondviselésszerűnek, amikor mintha Isten hallgatna?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, „József Egyiptomban” c. fejezet, 172-180. o.

„Józsefet és Dánielt zsenge életkorban, alighogy ifjúból férfivá serdültek, elszakították otthonuktól, és fogolyként vitték őket pogány országokba. Különösen József volt kitéve olyan kísértéseknek, amelyek a szerencse nagy változásával jártak együtt. Atyjának házában gyengéden gondozott gyermek; Potifár házában rabszolga, majd bizalmasa és társa, ügyeinek intézője. A fáraó börtönében állami fogoly, igazságtalanul elítélve az igazolás reménye vagy a szabadon bocsátás kilátása nélkül; a nagy válság idején a nemzet vezetésére elhivatott férfi. Mi képesítette őt feddhetetlenségének megőrzésére?... Józsefet gyermekkorában tanították meg Isten szeretetére és félelmére. Atyjának sátrában, a szíriai csillagok alatt gyakran hallgatta meg a betheli éjszakai látomás történetét, a mennyből földre érő létrának, a fel- és leszálló angyaloknak és annak történetét, aki mennyei trónjáról kijelentette magát Jákóbnak. Atyja elmondta neki a Jabbok melletti küzdelmének történetét, ahonnan dédelgetett bűneit feladva győztesként került ki és elnyerte az Isten fejedelme címet. Józsefnek, a pásztorfiúnak egyszerű, tiszta élete - mialatt atyjának nyáját őrizte - kedvezett testi és szellemi fejlődésének. Istennel való érintkezése által, a természet és a nagy igazságok tanulmányozása által, amelyek mint szent megbízatás szálltak apáról fiúra, szellemi erőt és szilárd elvhűséget szerzett. Életének válságos idejében, amikor azt a rettenetes utazást megtette gyermekségének otthonától Egyiptomba, a reá váró rabszolgaságba, és utoljára tekintett azokra a dombokra, amelyek elrejtették szemei elől rokonságának sátrait, József megemlékezett atyjának Istenéről. Visszaemlékezett a gyermekségében kapott tanításokra, és lelkét megremegtette az elhatározás, hogy hú marad atyjának Istenéhez és mindig úgy fog cselekedni, mint aki a menny Királyának alattvalója lett” (Ellen G. White: *Előttem az élet. Nevelés*. Budapest, 1992, Advent Kiadó, 49-50. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Hasonlítsuk össze Józsefet Dániellel és Jézussal! Milyen közös pontokat találunk az életükben? Hogyan mutatkoztak meg jézusi tulajdonságok Józsefben és Dánielben egyaránt?
- 2) A csoportban beszéljük meg a csütörtöki tanulmány utolsó kérdését! Hogyan tanulhatunk meg bízni Istenben, még ha a dolgok végül nem is alakulnak olyan jól, mint József esetében?

RUTTKAY ÁRPÁD: ÖRÖM

Szép az élet! - kiált a gazdag. -
Jó a kocsim, százhússzal szalad!
Elhagyom vele a futó szellőt
és a magasröptű madarat!

Mily öröm! - mondom boldogan,
dalolva a tavasz himnuszát. -
Béke az erdőn, a mezőn, a szívben,
s ma találok az első primulát.

Ma derék üzletet csináltam!
Nyereségem hetven százalék!
Ha ez így megy, az esztendő végén
bizony kétszeres lesz az osztalék.

Szép az élet! - csendes örömmel
vallom boldognak én is magam. -
Áldásoddal teljes munkám közben
találkoztam veled ma is, Uram,

s Veled maradok. Kezem kezédben
megyek utamon, utadon tovább,
és gondolataid szárnyán lépem át
millió fényévek roppant távolát!